

МОДЕЛІ АНАЛІЗУ СТУПЕНЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

ЖУРАВЕЛЬ Мирон, здобувач ступеня PhD
Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
ЛОСЬ Вероніка, здобувачка вищої освіти
Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Державний університет “Житомирська політехніка”

Анотація: Моделі аналізу імовірності банкрутства підприємства відіграють важливу роль в управлінні, надаючи ранні попереджувальні ознаки фінансових труднощів, дозволяючи зацікавленим сторонам вживати превентивних заходів. Розглянуто ряд вказаних моделей та визначено їх переваги і недоліки.

Ключові слова: банкрутство, аналіз, неплатоспроможність, моделі аналізу

За останні 50 років прогнозування банкрутства стало областю зростаючого інтересу дослідників у всьому світі. Багато академічних досліджень було присвячено вивченню моделі прогнозування банкрутства з найкращою точністю. Моделі прогнозування банкрутства – це моделі, які аналізують фінансові та нефінансові дані для оцінки ймовірності банкрутства підприємства в майбутньому. Ці моделі відіграють важливу роль в управлінні, надаючи ранні попереджувальні ознаки фінансових труднощів, дозволяючи зацікавленим сторонам вживати превентивних заходів. Вони також дозволяють: кредиторам та інвесторам більш точно оцінювати кредитні та інвестиційні ризики; аудиторам та регулюючим органам виявляти тривожні сигнали та ознаки фінансових маніпуляцій; підприємствам розуміти свій фінансовий стан та вчасно приймати належні заходи для його покращення. Прогнозуючи ризик банкрутства на ранній стадії, можна мінімізувати збитки та вжити заходів для відновлення фінансової стабільності [3].

Існують різні підходи до класифікації моделей прогнозування банкрутства, проте найбільш розповсюдженими є такі:

1) в залежності від методики визначення оціночних показників: коефіцієнтний підхід (модель У. Бівера); індексний підхід (моделі дискримінантного аналізу: Е. Альтмана, Спрінгейта, Ліса, Таффлера);

2) в залежності від способу формування узагальненого висновку про загрози банкрутства: бальний метод (Аргенті (А-рахунок), SWOT-аналіз);

матричні моделі ідентифікації (експертні методики, кластерний аналіз); статистичні моделі діагностики банкрутства.

3) в залежності від методу аналізу оціночних показників: динамічний аналіз; порівняльний аналіз; еталонний аналіз [1].

Ознайомившись із наведеними моделями прогнозування банкрутства, можна зазначити, що кожна модель відображає специфічні риси, пов'язані з особливостями підприємницької діяльності країни, де вона застосовується найчастіше. Використовуючи описані методики аналізу ймовірності банкрутства компаній, можна порівняти їх, щоб виділити основні плюси та мінуси. Порівняння моделей за різними факторами наведено у таблиці 1.

Таблиця 1. Порівняльна характеристика моделей аналізу ймовірності банкрутства

<i>Модель</i>	<i>Альтмана</i>	<i>Таффлера</i>	<i>Бівера</i>	<i>Аргенти</i>
Рік публікації	1968	1977	1966	Відсутні дані
Тип	кількісна	кількісна	кількісна	якісна
Кількість факторів	2,5,7	4	5	17
Заснована на статистиці	66 компаній США	80 компаній США	Компанії США	Компанії Італії

Джерело: складено автором на основі [1, 3]

Проведений аналіз дозволяє виділити загальні недоліки розглянутих моделей: складність у трактуванні підсумкових результатів; залежність точності обчислень від початкових даних; використання застарілої інформації; неможливість застосування до українських реалій (не враховано специфіку економіки України); відсутність динамічної оцінки зміни ймовірності банкрутства; нехтування галузевими особливостями підприємств [2].

До переваг моделей слід віднести можливість їх використання в умовах обмеженості вихідної інформації у різних видах економічної діяльності.

Дослідження показало, що існує багато різних методів оцінки ймовірності банкрутства підприємства, розроблених різними авторами в різні періоди. Кожен автор пропонує власну методику розрахунків та свій набір показників для оцінки. Залежно від того, на які фінансові показники акцентує автор: стійкість, платоспроможність, ефективність або використання капіталу,

результати аналізу можуть суттєво відрізнятися.

Загалом слід зазначити, що у вітчизняній практиці до кінця ще не вироблені методи, що гарантують надійність аналітичних прогнозів ймовірності банкрутства. Застосування зарубіжних методик у свою чергу часто ускладнюється адаптацією до місцевих умов та проблемою обліку макроекономічних факторів. Крім того, велика частина даних методик розроблялася дуже давно і коефіцієнти, встановлені у даних моделях, втратили свою значимість у наш час. Тому заслуговує уваги сам підхід до розробки подібних моделей, але вони повинні розроблятися для кожної галузі та підгалузі, при цьому періодично уточнюватиметься з урахуванням оновлених статистичних даних та нових тенденцій, закономірностей у економіці.

Література

1. Канигін С. М. Систематичний огляд моделей прогнозування банкрутства підприємств. *Бізнес Інформ*. 2023. № 10. С. 149–161. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/31047>
2. Рябенко Г., Верланов О., Клименко С. Прогнозування банкрутства підприємства як складова антикризового фінансового управління. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 18 С.238-244. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.18.27>
3. Савченко А.М., Фішер Н.В. Дослідження ймовірності настання банкрутства виробничого підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. Т. 11, № 514. С. 186–191. DOI:<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-186-191>

Abstract: Models for analyzing the probability of bankruptcy of an enterprise play an important role in management, providing early warning signs of financial difficulties, allowing stakeholders to take preventive measures. A number of these models were considered and their advantages and disadvantages were determined.

Key words: bankruptcy, analysis, insolvency, analysis models

*Науковий керівник – ЗАМУЛА Ірина,
д-р екон. наук, професорка кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Державний університет “Житомирська політехніка”,
м. Житомир*